

Q5210.2
Q5210.2

Yc
6239

RECTOR
ACADEMIAE LIPSIENSIS
A D
PENTECOSTALIA SACRA
IN
TEMPLO ACADEMICO
ORATIONE SOLENNI
DIE XIV. MAII. A. R. S. H. MDCCLXXX.
RITE CONCELEBRANDA
INVITAT.

*Publicatae in Saxonia Formulae Concordiae memoria
biffaecularis.*

R E C T O R

ACADEMIAE LIPSIBENSIS

A D

PENTECOSTALI SACRA

IN

TERMINO ACADEMICO

DIE XI

ANNO

...

Ducentessimus iam agitur annus, ex quo ecclesia euangelica di-
 vino munere librum vere aureum et longe praestantissimum,
 cui ab auctoribus suis *Formulae Concordiae* nomen inscriptum
 est, e manibus sanctissimi, pacisque et veritatis amantissimi Principis
 AVGVSTI Saxonis magna cum salute sua accepit. Cum enim opus
 illud saluberrimum, laboribus molestissimis et diurnis feliciter tan-
 dem exantlatis, absolutum esset, religiosissimus Princeps, et in Deum
 ob veritatem salutarem diuinitus reuelatam gratissimus, auspiciatissimo
 illo die, quo tum ante annos quinquaginta Augustana Confessio Cae-
 sari exhibita fuerat, librum hunc symbolicum in lucem emisit, et
 ecclesiae pio solenni que ritu tradidit, vt tam memoria beneficii di-
 vini olim accepti, quam nouo prouidentiae diuinae munere excitata,
 magnitudinem beneficiorum Dei sanctissimo plenissimoque pietatis
 cultu prosequeretur, Christumque, coetus sancti Dominum, et mente
 et voce veneraretur pura, integra atque incorrupta. Laetissimus is
 fuit annus ecclesiae euangelicae in plerisque Germaniae prouinciis,
 in quibus religio Christiana ab errore et superstitione repurgata inde
 a primis statim initiis reformationis sacrorum, maxime ab exhibita
 confessione fidei in Comitibus Augustanis altas egerat radices, inpri-
 mis vero in terris Saxonis, Brandenburgicis, Palatinis, Brunsvi-
 censibus, Megapolitanis et Württembergicis, in quibus Principes,

Ordines, Doctores Academiarum et Ecclesiarum, ciues denique magno consensu veritatem euangelicam, in libro hoc luculenter propositam, et ab erroribus, quibus eam aduersarii contaminare, variis et artibus et fraudibus sat impie, sat proterue ausi fuerant, grauiter defensam et vindicatam probabant, et communi gratulatione et plausu recipiebant. Neminem historiae istius temporis gnarum fugit, quantae molis fuerit opus illud perficere, et quot insidiis, machinationibus et calumniis petitum sit, cum ad finem esset perductum, et quibus modis et artibus impietas turbatorum pacis et concordiae approbationem, subscriptionem et publicationem libri huius impedire conata sit. Quae vero cum impediri non posset, AVGVSTO quippe, et consiliorum pariter ac laborum sociis, Principibus, Ordinibus et Doctoribus malo haud cedentibus, sed contra audentius fortiusque euntibus, fingendi et calumniandi licentiam sibi indulserunt, vt eo facilius, licet famae suae et fidei periculo, aliis persuaderent, inuito iratoque Numine opus illud prodixisse. Auctor est HOSPINIANS, qui, vt famam Formulae Concordiae laederet, dignitatemque eius deprimeret, nihil intentatum reliquit, eo anno, quo prodierit, horrenda prodigia in Saxonia passim visa esse, in libro *de origine et progressu libri Concordiae* c. 36. e quo verba illius repetemus, ne, si forte quaedam occurrant, quae viro docto et graui minus digna iudicari queant, ea per iniuriam vel ludibrium dici videantur. Sic vero ille: "Etsi vero multi adhuc Principes, alique Ordines Augustanae Confessionis editionem libri huius omnibus modis dissuaderent, eamque impedire conarentur, ad legitimam eius in Synodo cognitionem et emendationem vsque: tamen illis Principibus et Ordinibus, qui subscripserunt, ab Harmostis Bergenstibus persuasum est, vt anno 1580, librum publicarent. Quando horribilis cometa visus est, in aquario ardens, et contra signorum ordinem motum habens, et subinde versus Septentrionem declinans. Bis etiam coelum arsit hoc anno: visae sunt faces in aere: bis terrae motu Berga, vbi Liber hic fabricatus est, concussa fuit: passim quoque in Saxonia horrenda prodigia conspecta sunt." Quae vti hic posita sunt, etsi suspicione omnino non careant, auctorem iis indicare voluisse, Deum iratum offensumque libro isto indignationem summam signis eiusmodi manifestasse, lubentissime tamen a tali iudicio nobis temperaremus, nisi ipse optimus

mentis

mentis suae interpres, verbis istis statim subiecisset suam prodigiorum istorum explicationem, quae an digna sit viro docto et graui, viderint alii:

Scilicet haec clades funestaque bella notarunt,

quae nouus hic toto nuntiat orbe liber.

Sed pariter Christus Libro sua fata minatur,

et vix nascenti nuntiat exequias.

Vt vero constantiam irato coelo in improbando puniendoque consilio et labore circa elaborationem et subscriptionem Libri suscepto asserat, tam Bergae, quam Wittebergae, tribus quoque annis ante eius publicationem, varia prodigia contigisse perhibet. Cum enim triumviri egregii, SELNECCERVS, ANDREAE et CHEMNITIVS censuras exterorum Theologorum de Libro latas sub examen vocaturi, Bergam ineunte vere conuenissent, ea nocte, qua venerint, inusitatum quendam tremorem magnum templum concussisse tanto prodigio, vt aedituis, qui in templo vigiles egerint, totum aedificium corruturum visum fuerit, sequenti vero die cum essent Cantores ad vilitas preculas demurmurandas conuocandi, campanam ad primum attractam ruptam esse, et pro tinnitu insolitum barritum edidisse, narrat l. c. C. 26. Verum dolemus bonum virum tam facile ad credendum induci se passum esse, vt se ipsum fefellerit. Templum enim, quod tum tremore terrae inusitato concussum esse ait, viginti octo ante annis in obsidione Magdeburgi ab irato Caesare proscripti, cum monasterio, solo aequatum fuit. Wittebergae eodem anno, quo subscriptio F. C. facta est, quaedam prodigiose euenisse scribit c. 20. euidentissimo scilicet diuini iudicii testimonio fulmine tactum esse vtrumque arcis et parochiale templum, et simul vna collegium, Augusti nunc dictum, olim Lutheri monasterium. Haec ille. Quae, quo animo scripserit, neminem, qui aliquam librorum eius aduersus ecclesiam euangelicam editorum notitiam habet, latere posse arbitramur. Haec vero omnia a GODOFR. ARNOLDO secure transcribi, et probari potuisse in Hist. Eccles. P. II, lib. XVI. c. 18. mirum vis videri non potest, quibus de animo illius et ecclesiae euangelicae,

licae, almae scilicet matri suae, et libris symbolicis, maxime F. C. infensissimo constat. Verum opus illud ecclesiae saluberrimum Deum habuisse propitium, eiusque auxilio praesentissimo potentissimoque adiutum esse, tam quia causa Dei et veritatis diuinae fuit, quae tam acta est, quam euentu consilii studiique, librum hunc conscribendi, vsibusque ecclesiae dedicandi, prosperrimo edocti et confirmati, certissime scimus, gratissimaque mente profitemur. Quo maior enim utilitas est, quae ex beneficio illo vere diuino in ecclesiam euangelicam, perspicue exposita, solide confirmata, strenue et grauius vindicata veritate coelesti, quae sola rectam salutis viam docet et monstrat, redundauit; eo maiore pietatis studio et quasi ardore incitati, Deo gratias vt persoluamus pro conseruato nobis beneficio illo per duo saecula, religio a nobis exigit. Neque enim sanctos, neque religionum colentes nos esse posse arbitramur, nisi iustas debitasque Deo gratias iustis honoribus et memori mente persoluamus.

Ad hoc pietatis officium vel solo Excelsi Principis AVGVSTI exemplo vere augusto, excitari nos eo facilius patimur, quo laudabilior immortalis Principis pietas est, et quo excelsiore in loco monumenta illius posita sunt. Curae enim illius sapientissimae, indefesso studio, sanctae veritatis castam integramque scientiam ecclesiae restituendi cupiditati, saluberrimis consiliis, et summae in erogandis sumtibus, suscipiendo perficiendoque operi impendendis, liberalitati, libri huius conscriptionem et editionem inprimis debet ecclesia. Extant in historia consiliorum et conuentuum, illius conscribendi et examinandi causa institutorum, multa pietatis Augusti eximiae documenta, inter quae potissimum eminent consilia pia nemine suggerente, nemine flagitante, de pace et concordia in ecclesia restituenda, amore erga Deum et religionem puro et sancto suscepta, cuius rei testis est inprimis SELNECCERVS, qui iussu optimi Principis omnibus interfuit consiliis illius rei causa initis. Is enim in *recitationum suarum de consilio scripti libri Concordiae* recit. II. ait, cogitasse inclitum Principem instinctu Spiritus S. de dissidiis istis vera ratione componendis, et hac in re optimum Principem imitatum et secutum esse Constantini et Theodosii exemplum, sine omni dubio non tam humano affectu, quam Spiritus S. impulsu, nemine suggerente, nemine consilium suppeditante,

ditante, imo fere nemine de tollendis dissidiorum reliquiis cogitante, negotium illud in gloriam Dei et veritatis propagationem, et in Ecclesiarum et Scholarum Aug. Conf. vtilitatem et salutarem quietem ac concordiam, et posteritatis perpetuum emolumentum in timore et inuocatione filii Dei, cuius causa, doctrina et gloria ea proprie fuerit, intrepide aggredi coepisse. Literae eius ad Theologos primo Lichtenburgum, deinde Torgauiam conuocatos, insigne huius pietatis documentum exhibent. Suo enim, non aliorum consilio et motu, rem primus omnium aggressus religiosissimus Princeps, Comites suos Consistorianos et Theologos consiliorum suorum participes fecit, seque ipsum consilii et operis auctorem publice professus est. Leguntur apud HVTTERVM in Concord. Conc. c. IX. Frustra igitur dicuntur, quae HOSPINIANSVS c. IX. protulit, inculcata esse Eleßori dissidia, quae restarent inter Theologos, hisque et similibus de causis ei placuisse, vt in arcem Lichtenburgensem conuocauerit certos Theologos, quos alienos esse a veriore sententia constiterit; quibus postremo subiicit, Theologorum consilium, Principi Lichtenburgi datum, puerile admodum esse. Idem testantur eius verba, quibus consilii sui rationem significauit Theologis in conuentu Torgauensi, quibus institutum illud vt Deo gratum atque acceptum, omnipotentiae eius verboque salutare gloriosum, ecclesiae vero Dei ad ineundam stabiliendamque pacem et concordiam vtilissimum commendat. Ad omnem imprimis posteritatis memoriam insigne est, quod de pietate eius memoriae proditum legimus, cum in concilio Theologorum graues inter quosdam lites super argumento quodam ortae essent, hunc re audita Deum orasse supplicem, vt Spiritu suo animos eorum collustret, et in veritate asserenda confirmet, nec consilia de pace instauranda irrita cadere sinat, nuntioque accepto, omnia prosperè et ex voto succedere, D. Iacobo Andreae ita respondisse, vt de insigni eius verae religionis studio, et praeclara pietate inde constaret; Gratiis enim Deo actis, se precibus ardentissimis sacrosandam Trinitatem adiuturum esse spondet, vt euentu exoptato opus illud pium et sanctum exornet. Annuit vere summum numen precibus Principis de ecclesia et republica immortaliter meriti. Vidit enim rata fuisse Deoque probata consilia sua, vidit euentum eorum longe exoptatissimum, vidit denique diem ecclesiae ob Confessionem ante dimidium saeculi Caesari Augu-

Augustae exhibitam, sacrum et festum, nouo gratiae diuinae beneficio celebriorem reddi atque illustriorem. Eo enim librum Concordiae absolutum, et ad Principes Euangelicos, quos consiliorum suorum socios habuerat, transmisit, et doctoribus Academicarum, Ecclesiarum et Scholarum per vniuersam Saxoniam tradidit, quibus per duo saecula norma et regula doctrinae publicae fuit, cum reliquis libris in numerum symbolorum, seu confessionum publicarum, auctoritate et consensu ecclesiae receptis, a quibus ecclesia ipsa nunquam recessit, licet aegergerime ferat, acerbeque doleat, nostra potissimum aetate eos a multis, quibus Lutheranorum nomen, nescimus cur? retinere, sibi que vindicare placet, caeterum veritates religionis saluificaе praecipuas, in LL. SS. ecclesiae Lutheranae e Scriptura S. explicatas et propositas, tantum non omnes abiiciunt, contemnunt, imo impugnant, contemtu iniquissimo, imo ludibrio admodum impio exponi.

Hoc vero eo acerbius luget, quo insigniora sunt atque excellentiora beneficia, per librum Concordiae veris ac genuinis euangelicae veritatis confessoribus comparata, quae ab istis tam imprudenter, quam impie contemni animaduertit, quibus vero cognitum perspectumque non est, vt esse debebat, cum quo labore verum inueniatur, et quam difficile caueantur errores, quanta cum difficultate sanetur oculus interioris hominis, quantisque suspiriis et gemitibus fiat, vt ex quantulacunque parte possit cognosci Deus; quibus verbis AVGVSTINVS veritatis antiquae, quae perspicue proposita, et solide confirmata est, osiores, contemtores et hostes depingit. Formula Concordiae solam probat Augustanam Confessionem, quae prima est et non mutata, et tam Principes, quam Theologi, quorum consilii et operis scriptus est hic liber, laudabile studium in eo posuerunt, vt prima Euangelicorum Confessio, mutationes varias, vt constat, passa, primae suae integritati pristinoque nitore restitueretur. Non solum enim probe memores erant, quam turpi opprobrio Protestantibus, inprimis Melanchthoni, in Colloquio Wormaciensi MDXXI. versum fuerit ab Eccio, quod exemplar A. C. ipsi tum ab eo exhibitum, vt colloquium vtriusque partis super illa, pacis quaerendae causa, institueretur, ab eo, quod ante vndecim annos Caesari traditum fuerat, in quibusdam partibus diuersum sit; sed experti quoque erant non leue

leue damnum e mutatione ista admodum periculosa ortum, quod ii, qui a veritate religionis hinc inde recedebant, variis erroribus indulgebant, in Confessione variata latebras quaesivisse, et iactato citra veritatem consensu cum A. C. *variata* scilicet, quam *emendatam* dicere audebant, incautos et rei non satis gnaros turpiter fefellisse, aduersariis vero ecclesiae nostrae facile persuasivisse, eam mutata, imo deserta Confessione sua, beneficiis ob illam ipsi a Caesare concessis excidisse, et quouis fere septennio, sic enim calumniabantur, fieri aliquam Confessionis mutationem, nec reperiri duos saltem Euangelicos concionatores, qui de omnibus et singulis articulis A. C. consentiant, sed tantas inter eos omnes esse dissensiones, vt ne quidem amplius norint, quae sit vera Augustana Confessio, et ipsius genuina et germana sententia, teste F. C. in solida declarat. art. XII. Restituit igitur F. C. ecclesiae nostrae pristinam et auctoritatem et dignitatem, quippe cuius historia et praefatio testatur, Augustanam Confessionem pristino suo decori summo studio summaque adhibita diligentia restitutam esse, et ecclesiam Euangelicam nunquam posteriorem editionem A. C. variatae scilicet, in ea sententia accepisse, quae a priori illa, quae Caesari exhibita fuit, vlla ex parte dissideret. Testata est praeterea ecclesia nostra in F. C. et per eandem, atque coram Deo et omnibus mortalibus publice professsa, partim nullam aliam doctrinam a se admitti ac ferri, quam quae Augustae anno MDXXX. solenni confessione approbata sit; partim in F. C. siue declaratione articulorum controuersorum, non nouam confessionem aut ab ea, quae Imper. Carolo V. exhibita fuit, alienam afferri, sed membra ecclesiae per eandem tum ad fontes sacrarum literarum et symbola, tum ad Confessionem Augustanam deduci debuisse. Formulae C. beneficio igitur et vindicata est ecclesia ab opprobrio variationum in typo doctrinae admissarum, ipsi ab aduersariis perpetuis, a BOSSVETO imprimis, aliisque, postea frustra obiectarum, vel potius affictarum, et omnes, qui integra sanctaque fide pectoris, atque libera confessione oris eam custodiunt, erroresque per eam profligatos non impio confilio et temerario ausu in ecclesiam reuocant, sed potius toto pectore fugiunt, iure ab eodem liberantur, illudque in eos merito suo deuolvi vident et probant, qui nouitatis studio abrepti, primam laurum in

contemptu et deprimenda auctoritate LL. SS. abiiciendaque doctrina in iis proposita sibi quaerendam esse censent. Nos quidem ex animo subscribimus verbis SELNECCERI, immortalis nominis Theologi, in vita AVGVSTI, spem certissimam, inquiringis, alimus, quoad in his aliisque regionibus, scholis et ecclesiis confessio et declaratio doctrinae, in Christianae Concordiae libro comprehensae, custodietur et conservabitur, veritatem verbi Dei et salutaris doctrinae sine fanaticismo cum aliis beneficiis diuinae benedictionis a nobis haud esse recessuram; Simulac vero a confessione certa et vera vel minimum recedatur, verendum esse, ne Deus, qui ingens illud beneficium nobis postremo dedit, nos gratia sua destituat, et blasphemias varias, fanaticasque delirationes in ecclesia spargi patiatur. Quae omnia infelici euentu passim proh dolor! comprobata esse, cum damno suo sensit ecclesia, et etiamnum sentit.

Atrociores aduersarios, tristiora fata et grauiora odia libro Concordiae, cuius memoriam bis saecularem iam grato in Deum animo concelebramus, alium ex ingente librorum mole et numero habuisse, a nobis plane ignoratur; id vero hic nobis in memoriam reuocamus, vt magis intelligamus, quot et quantae difficultates superandae fuerint ante, quam libro illi egregio suus constiterit honos, sua dignitas, suum pretium. Ex historiarum monumentis illius temporis, quo publicatus est, clarum est, inter Principes illos, quorum consiliis et studiis primae debentur huius libri origines, fuisse aliquot, qui, opere ad finem perducto, non solum subscriptionem eius recusarunt, verum etiam promulgationem illius quouis modo impedire studuerunt. At bono animo AVGVSTVS erat, causam Dei esse, quam agebat, probe conscius, de studio operi bene coepto, bene finito, colophonem imponendi nequicquam remittebat, et innumeris molestiis ac difficultatibus superatis, deuoratisque taediis, quae ex iniquissimis libri maximae parti ecclesiae Euangelicae probati centuris conceperat, incredibili liberalitate amplissimas impensas fecit in librum Concordiae edendum. Vtrum editus et ad Fridericum II. Daniae Regem ab Augusto missus, ab illo in ignem proiectus sit? aliis disquirendum discutiendumque relinquimus; nobis sufficit hic repetiisse, quod

quod dubio caret, in Dania tum quidem seuerè in Concordiae librum pronunciatum, et poena capitis constituta venditionem et læsionem eius prohibitam fuisse, quae indignatio grauissima in librum innocuum, et nil tale merentem a Theologis, qui partim ecclesiae Euangelicae, cuius hostes tum clandestini, post manifesti erant, partim auctoribus F. C. male cupiebant, NICOLAO HEMMINGIO et PAVLO AB EITZEN, aliisque, per inuidiam conuersa est. Hanc satis expertus est non solum extra, sed etiam maxime intra fines Germaniae. Adversarii enim eius tam numerosi in lucem prodierunt, vt cohortes eorum constituere necessum fuerit illis, qui calumnias omnes, quibus eum paene obruerunt, enumerare animo conceperunt. Suscepit id in primis HVTTERS, fortissimus libri Concordiae hyperaspistes, in Prolegomenis in librum Concordiae, explicationi eius praemissis, in quibus tres calumniatorum illius classes constituit, quorum alii originem et progressum, simulque viros, quorum consilio et opera conscriptus est, alii finem, quo scriptus est, alii denique modum improbandi et reiiciendi errores, siue falsas aduersariorum opiniones exagitarunt. Illos enim si audias, omnis in vniuersum pax in ecclesia per librum hunc sublata, spesque vnionis cum aliis ecclesiis tantopere exoptatae deperdita est, contra vero liber Concordiae illis habetur facis instar funestae, qua bellum ecclesiarum inexpiabile exarserit, occasio seditionibus et funestissimis bellis praebita, pax publica violata, ecclesiae et scholae euerstae, earumque doctores misere afflicti sint, paucis, nihil non mali ecclesiae illarum sit. Verum illos omnes, partim qui publicato statim Concordiae libro, partim qui saeculo vno altero post illius promulgationem elapso, male de eo senserunt, inter quos GODOFR. ARNOLDVM esse haud miramur, SPENERVM esse dolemus, si conditionem temporum eorum tristissimam, ecclesiae grauissimam calamitatem, consiliorum, de publica confessione hostibus, calumniatoribus et turbatoribus ecclesiae mature opponenda, sapientiam, summam eiusmodi confessionis necessitatem, explicationem articulorum fidei summi momenti praecipuorum, e. g. de iustificatione, de persona Christi, de Coena Domini, de praedestinatione, rel. plane egregiam, qua intelligens quisque, dummodo non indulgeat praeiudicatis opinionibus, impense delectatur, assiduitatem, fidem, constantiam,

et dexteritatem auctorum in eo conscribendo adhibitam, et commoda ecclesiae vere magna et salutaria per eum parata et acquisita, recte perpendissent, non solum mitius de eo iudicaturos, sed etiam gratias Deo debitas persoluturos fuisse confidimus. Iugum quidem sibi aliisque imponi per Formulam C. putant, quotquot eam contemtu afficiunt et odio persequuntur, verum, si iugum dicere amant, meminerint quaeso, esse instar Euangelii I. C. *ζυγὸν χρεῖσόν, καὶ φορτίον ἑλαφρόν*; esse enim puram integramque salutaris doctrinae explicationem et confessionem, esse egregiam ecclesiae apologiam aduersus calumnias et criminationes falsarum doctrinarum, variatae et mutatae, imo abrogatae A. C. esse doctrinae fideique in A. C. propositae confirmationem ac defensionem, esse denique errorum pestiferorum, haeresium, Atheismi, Libertinismi, Naturalismi et Socinianismi obicem firmissimum.

Verum ut a iudice negligente fieri solet, ut praecudio confodiat aliquem, inaudita causa, et neglectis commodis verum indagandi rationibus; ita, experientia testis est, ab iis plerumque fieri deprehendimus, qui libro Concordiae dicam scribunt, ut librum non lectum, non examinatum, non expensum, utilitate, quam ecclesiae praestat, neque considerata, neque ponderata, pretio illius ad veritatis statenam non explorato et aestimato, condement, et de iniuria per illum libertati conscientiae facta querantur; siue, ut Lutherus rem exprimit, simpliciter aiunt, rectum non esse, licet lectum ab iis non sit. Legemodo librum, et releges, nocturna versa manu, versa diurna, eueniet tibi, quod multis ante nos euenit, lectio lecta placet, decies repetita placebit. Historia subscriptionis Formulae C. propediem publicandae. exempla in vtramque partem profert, tam eorum, qui librum ab ipsis neque lectum, neque intellectum repudiabant, quam eorum, qui ex lectione eius rite explorati, et probe intellecti, haud exiguum se cepisse voluptatem testati sunt. De iis quidem, qui aliquamdiu subscriptionem eius detestabant, AVGVSTVM grauitur et vere pronuntiasse auctor est SELNECCERVVS, in historica narratione de Consiliis Augusti in rebus ad religionem pertinentibus. Si, Augustum

sum sua manu scripsisse ait, illis, qui e proceribus subscriptionem libri Conc. detrectant, ante hoc tempus Stereoma, et omnes Sacramentarium libros proposuissem, ea mente, vt illis subscriberent, omnes prompto hilarique animo sponte subscripissent, vt literae eorum ad me testantur; ego vero Deo auspice ecclesias et scholas meas puras et incorruptas conseruabo, qui mecum esse non vult, per me valeat, ego quidem desiderio illius non teneor. Horum vero, qui Formulae C. lectae et probatae ex animo subscripserunt, et modestia, et pietas, et studium denique in agendis Deo et optimo Principi gratiis maximum, dignum profecto est, quod hic cum laude commemoretur. A Selneccero itidem accepimus, librum ab optimo Principe ecclesiarum et scholarum doctoribus ad lectionem et subscriptionem oblatum, ante eius publicationem a plerisque laete et grate acceptum esse; vbi Torgauiae Pastoribus et scholarum ministris trium Dioecesium exhibitus fuerit, eos primum in genere egisse gratias Deo et Electori pro beneficio tanto, quo in ecclesiam maius conferri non poterit; inprimis vero senes, qui diu in ministerio, et Lutheri auditores fuerint, lacrymis laetitia animi sui testatos esse, et, se denuo reuiuiscere, dixisse. Misnae, vbi ad subscriptionem libri Conc. prius lecti ventum esset, ministros ecclesiarum et scholarum duarum dioecesium vnanimiter affirmasse, se mente, corde, ore et manu consentire et subscribere, quosdam etiam ita egisse gratias, vt dicerent, hoc beneficium superare omnia beneficia, quae vnquam in tota vita sua accepissent: Chemnicii quoque, vbi doctores ecclesiarum et scholarum apud Hermunduros, illius nimirum atque Annaemontanae dioeceseos conuenissent, perlecto libro, placere sibi omnia, et se nullius hominis auctoritate coactos, sed verbo Dei instructos, libenter illi subscribere, vnanimiter affirmasse; inter alia vero aliquem ex iis exclamasse: Sumus sicut somniantes; haec est dies, quam fecit Deus, exultemus et laetemur in ea! Epicureismus haecenus per contentiones domesticas confirmatus fuit, nunc affulget lux et spes concordiae salutaris. Iucundissimum inprimis lectu est, quod de Michaelae Sagittario, ecclesiaste Chemnicensi, qui LXVI. annos in ministerio ecclesiae tenuerat, senes octoginta septem annorum venerando, refert, eum coram omnibus exclamasse: Aduenisti igitur desiderabilis, quem exspectabamus: cum

Luthero sepulta fuit veritas et concordia: ecce, nunc summa animi laetitia audiui librum, perlegi, reducentem nos ad Lutherum: Deus huius mei senii confessionem confirmabit et conseruabit. Idem denique et Lipsiae factum esse scribit, vbi Theologos Professores in Academia, et ministros ecclesiarum et scholarum, cum et ipsi perlegissent, declaratione facta eorum, quae dubia ipsis videbantur, omnes et singulos veritati subscripsisse refert, quosdam etiam dixisse, Deum precibus, votis, et conscientis piorum iam satisfecisse, et Deo gratias pro doctrinae coelestis instaurata puritate in his regionibus, et pro manu ductione, (hic se vti ipsorum verbis Selneccerus ait,) quae ab humanis scriptis ad sacras reducerentur literas, egisse. Grate vtrum quidem accepit Lipsia aureum concordiae librum; ita nunc quoque eius inprimis esse, vt Deo, in hac celebritate publicatae F. C. bis saeculari, grates laete persoluat existimamus. Auget enim mirifice gloriam Academiae et Ecclesiae Lipsiensis, quod Deus praeclaro vtriusque Doctore SELNECCERO inprimis vsus est in opere illo suscipiendo perficiendoque. Huius nimirum viri egregii inter omnes Saxoniae Theologos et Doctores conscribendae F. C. praecipuae fuerunt partes, conscriptae praecipua laus est. Quamquam enim ab Augusto pio, religioso et felice in synodo Torgauiensi anno MDLXXVI. praeter Selneccerum e Theologis Lips. D. Wolfg. Harderus, e Dresdensibus D. Mirus et D. Greferus, et quidam alii e Saxonice delecti fuerint et adhibiti ad consilia de scribendo libro Conc. qui primo liber Torgensis dictus est, postea tamen e Saxoniae Theologis hic vnus et solus ad opus insequente anno denuo in Coenobio Bergensi explorandum, perpoliendum et absoluendum lectus, et Andreae, Chemnitio, Cornero, Musculo et Chytraeo socius datus est, omnibusque consiliis postea quoque de perficiendo edendoque libro vna cum Andreae et Chemnitio interfuit. Huius viri egregii, in scholis Lutheri, Melanchthonis et Camerarii eruditi, merita post Iac. Andreae circa librum Conc. omnium maxima fuerunt. Vt enim erat pacis amantissimus, et literis sacris humanisque instructissimus, ita moribus mansuetissimis et probatissimis fuit, vt de eius consiliis et negotiis semper optime sperari licuerit. Nihil igitur sine illo agi voluit pii sapientia Principis in arduo illo negotio, et hic ille est, cui forma libri, qua tandem
 pro-

prodiit, inprimis accepta est ferenda. Iudicia, censurae, monita Principum et Ordinum Euangelicorum de libro Torgensi, ad ipsos transmissio, ab iis examinata et diiudicata sunt, in argumento et re mutarum est nihil; id quod diserte testatus est Selneccerus aduersus calumniatores quosdam, munus scilicet sex Theologorum, ad iudiciorum lectionem Bergae adhibitorum, fuisse tantummodo legendo cognoscere censuras, et nihil in sententia, cum in ea conueniretur vt plurimum, mutare, licet interdum uoculas et uiliter monita addiderint, *Recitat.* III. circa finem. Ipsi quid ea in re praestiterint, Principi literis ad eum die XIV. Martii MDLXXVII. scriptis, quae apud Hutterum leguntur, multis exposuerunt. Sed haec non vna laus fuit viri egregii, illo negotio feliciter peracto comparata. Selneccerus noster, verum atque immortale decus et ornamentum Academiae Lipsiensis, dignus quoque iudicatus fuit a Principe, qui cum D. Andreae et Polyc. Lysero per omnes Saxoniae prouincias mitteretur, vt librum Conc. doctoribus et ministris ecclesiarum pariter ac scholarum perlegendum et subscribendum proponerent, quod onus humeris suis impositum ita sustinuit, vt negotium illud prosperrime succederet, et e manibus eius non solum vniuersa Saxonia sacra Formulam Conc. instar muneris prouidentiae diuinac acciperet, sed quoque ex ore illius, dubiorum, quae a nonnullis hinc inde de quibusdam propositionibus, locutionibus et argumentationibus illius mouebantur, resolutiones, rerum difficiliorum explanationes, et earum, quae incertae quibusdam videbantur, confirmationes cum utilitate multorum audirentur. Primus fuit noster, qui Lucae Osiandri latinam F. C. versionem, statim eo, quo publicata est, anno edidit, duobus post annis emendatiorem, et anno insequente ad monita in Conuentu Quedlinburgensi proposita accommodatam recudi curauit. Sed et alia re magnam nominis famam et meritorum haud vulgarium gloriam consecutus est. Cum enim F. C. multis variorum calumniis, opprobriis et contradictionibus impetere-tur, Selneccerus inter praecipuos fuit, qui audaciam pariter atque calumniam aduersariorum, quorum sane plerique fuerunt maledicentissimi et virulentissimi, fortiter contuderunt, in quatuor libris, qui in vnum corpus collecti nomine *Apologiae Formulae Concordiae* insigniuntur.

signiuntur, quorum tres priores, primus aduersus admonitionem Neostadiensem, secundus aduersus concionatores Bremenses, tertius aduersus Christophorum Irenaeum, auctore Timotheo Kirchnero, Elect. Palatini Theologo, sociis laborum adsumtis Nicolao Selneccero et Mart. Chemnitio, quartus vero aduersus Ambr. Wolfii personati historiam Aug. Conf. auctore Selneccero nostro, consiliis Mart. Chemnitii adiuto, scripti sunt. Hoc libro, *Gründliche wahrhaftige Historia von der Augspurgischen Confession*, dicto, et anno 1584. edito, SELNECCERVS insignem vtilitatem et ingens beneficium ecclesiae nostrae praestitit; haec enim in hoc genere nihil vidit praestantius illo. E limpidiissimis fontibus hausta sunt omnia, quae ibi de historia reformationis proposita sunt; e scriniis enim tabularii Saxonici Selneccerus scripta et documenta rarissima auctoritate Principis habuit, summaque fide historiam suam scripsit, quae ob dignitatem et praestantiam suam vix elapso a prima editione septennio, denuo recusa est Lipsiae, mutata hunc in modum inscriptione: *Historie des Sacrament-Streits* 1591. et teste LOESCHERO in *Prooemio ad Historiam motuum*, ab aduersariis pariter atque amicis magni fieri atque aestimari solet. Nemo e sex Theologis, a quibus F. C. conscripta est, historiam illius literis consignauit, praeter Selneccerum, qui partim *Recitationes aliquot de Consilio scripti libri Concordiae et modo agenda, qui in subscriptionibus seruatus est*, partim veram et breuem historiam Consiliorum Augusti in rebus ad religionem pertinentibus, germanice scriptam, reliquit. Nemo denique eorum, praeter hunc vnum, ob constantem confessionem veritatis, in libro Concordiae ab ipso et Collegis propositae, exilio multatus est. Hic enim tristes inter Cryptocaluiniismi secundi turbas, morbis canitiaeque senex, vt ipse scripsit, anno MDLXXXIIX. solum vertere iussus, trium annorum exilium passus est, Lipsiam denique redux factus maxime ornauit Academiam et Ecclesiam, dignus profecto, cuius laudes in hac quoque celebritate F. C. bisaeculari pia recordatione recolantur, grateque commemorentur, et cineribus eius a grata posteritate pie reuerenterque parentetur, sancta inprimis illius fide nobis ad conseruandum imitandumque proposita Ebr. XIII, 7. Praeclarus hic ecclesiae doctor, vir immortalis dignus memoria, verba

ba Lutheri, iacturam Euangelii et veritatis salutaris, ingratae, tantoque beneficio indigne se gerenti posteritati metuendam vaticinantis, saepius tum quidem in temporum istorum calamitate, in scriptis suis repetiit, venturam esse temporis periodum, qua futurum sit, vt Euangelium intercidat, similiter ac olim triumphauerit. Vt enim celerrima eius propagatio a nemine, non a Caesare, Pontifice, Regibus, Principibus, Episcopis, Academiis, vel vlla potentia et arte impediri potuerit; ita fore, vt, Deo, contemptus illius vindice iustissimo, ingratitude, securitati, et vefaniae hominum irascente, casus interitusque Euangelii itidem a nemine impediri possit. Hoc vero vt Deus a nobis auertat omen, sanctissimis precibus ab eo efflagitemus, Deoque constantiam in fide perpetuam spondeamus, eidemque gratias persoluamus, quod ecclesiam nostram in sincera confessione fidei in Formula C. recte explicatae, solideque confirmatae, per Spiritum Sanctum conseruauit, et piis votis maiorum nostrorum in praefatione illius factis, vt ad posteritatem etiam sincera doctrina professioque fidei, vsque ad gloriosum illum aduentum vnici redemptoris et Seruatoris nostri I. C. largiente hoc sancto Spiritu, conseruetur et propagetur, clementissime annuit, spe freti, fore, vt Deus, eodem Spiritu Sancto largiente, ad seram quoque posteritatem eam conseruet, animos eorum, qui vt omnes libros symbolicos, eorumque auctoritatem et vsum, disputationibus tam a pietate et veritate, quam a modestia et grauitate alienis, exagitant, ita veritatem religionis reuelatae contentui habent, sanam doctrinam vterius tolerare nolunt, sed auribus prurientes secundum suas cupiditates sibi coaceruant doctores, et a veritate aures auertunt, ad fabulas diuertunt, salutari veritatis luce collustrat, et ecclesiam nostram in veritate sua erudiat, sanctificet atque confirmet.

Nos, vt gratissima mente memoriam beneficii, quo Deus ecclesiam nostram ante haec duo saecula, publicata per eam Concordiae Formula, ornauit, sancte recolamus, in festiuitate Pentecostali, Spiritus S. gratiam illuminantem, sanctificantem et confirman-tem in veritate coelesti ecclesiam pie venerabimur, iustis eam laudibus celebrabimus, eique commendabimus ecclesiam multis modis,

C

multis

multis inprimis discordiae malis afflictam. In sacris hisce solennibus FERIA I. in aede Paulina habendis Vir Clarissimus et Doctissimus IOANNES MATTHAEVUS HAEFNERVS, *Smalcaldienfis*, Philosophiae et liberalium artium Magister dignissimus, oratione docta atque elegante exponet: *Concordiam ecclesiae in fide inuictam, discordiam exitio esse*; et simul sanctissima vota pro vita, salute atque incolumitate Augustissimi Patriae Patris, FRIDERICI AVGVSTI, Principis Electoris nostri Clementissimi, nuncupabit, atque Patriam, Ecclesiam et Academiam Deo piis religiosisque precibus commendabit. Hunc vt ILVSTRISSIMI COMITES, VTRIVSQVE REIPVBLICAE PRO-CERES GRAVISSIMI, COMMILITONES GENEROSISSIMI ET PRAENOBILISSIMI beneuole audiant, verbis humanissimis de-centissimisque rogamus. P. P. Dom: Exaudi A. R. S. H. MDCCLXXX.

LIPSIAE

EX OFFICINA LANGENHEM. HAERED. ET KLAVBARTHIA.

QK 210, 2
QK 210, 2

Yc
6239

RECTOR
ACADEMIAE LIPSIENSIS

A D

ALIA SACRA

CADEMICO

SOLENNI

R. S. H. MDCCLXXX.

LEBRANDA

TAT.

*mulae Concordiae memoria
laris.*

